

*Марија Ђорђић**

Институт за политичке студије, Београд

МИГРАНТСКА КРИЗА КАО ГЕНЕРАТОР ДЕСНИЧАРСКОГ И ИСЛАМИСТИЧКОГ ЕКСТРЕМИЗМА У ЕВРОПИ**

Сажетак

Предмет истраживања овога рада јесте мигрантска криза која је предиспонирала појаву исламистичког и десничарског екстремизма. Основна хипотеза од које полази ауторка јесте да су савремене миграције са простора Блиског истока интензивирале деловање исламистички фондираних екстремиста. Као одговор на јачање исламистичког екстремизма јавља се десничарски екстремизам, који је на највишем могућем нивоу од завршетка Другог светског рата. Методом компаративне анализе се испитују карактеристике обе врсте екстремизма, те ауторка долази до закључка да било која форма друштвене кризе (у овом случају мигрантска криза) погодује јачању екстремистичких политичких опција, јер нуди “лака решења” у “тешким временима”. Иако би, према проценама појединих економских стручњака, долазак великог броја миграната Европи донео одређене економске бенефите, забрављају се и неки други аспекти које са собом носе миграције, а који се везују за безбедносне проблеме попут тероризма, екстремизма, криминала итд.

* Научни сарадник

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта «Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција» (евиденциони број 179009), финансираном од стране Министарства просвете и науке Републике Србије.

Кључне речи: миграције, мигрантска криза, екстремизам, тероризам, десничарски екстремизам, десница, исламистички екстремизам, ЕУ, насиље.

Европа се налази у стању депопулације. То значи да опада природни прираштај и да је просечна старост европског становништва све већа, што би могло представљати проблем за привреду Европске уније у блиској будућности. По неким савременим предвиђањима, долазак миграната са простора Блиског истока би означавао “економску инјекцију”¹⁾ за Европу, којој фали како стручна, тако и обична радна снага. Та предвиђања се баве само економским аспектима савремених миграција, заборављајући да долазак становништва са подручја Блиског истока укључује и друге одређујуће аспекте попут социјалних, демографских, културних, религијских и на крају, безбедносних. Највећи интерес из овог таласа миграције имају мултинационалне корпорације и елита ЕУ које се воде искључиво економско-прагматичним интересима, заборављајући консенквенце које би могле настати масовним приливом становништва.

За сада можемо дати две прогнозе европске будућности предиспониране савременим масовним миграцијама – оптимистичку и песимистичку. Оптимистичка прогноза би подразумевала економски просперитет, “подмлађивање” радно способног становништва и војних обвезника. Нажалост, многи запостављају и оне негативне последице миграција, а које се пре свега тичу социјалних давања која ће се у будућности очигледно смањити или потпуно маргинализовати. Заборавља се специфичност новопридошлих култура и религија које се невољно интегришу у постојећи (предоминантно) хришћански систем ЕУ. Такође не треба изгубити из вида и демографске промене, које ће ићи на руку муслиманској популацији која ће за неколико генерација постати већина у Европи, што ће тотално променити вредносни, социјални, политички и културни систем “старог континента”.

Можда највећи изазов за савремене миграције представља фактор безбедности. Према предвиђањима безбедносно-обавештајних

1) Видети радове: Andres Artal-Tur; Giovanni Peri; Francisco Requena-Silvente, *The socio-economic impact of migration flows: effects on trade, remittances, output, and the labour market*, Springer, Cham, 2014; или Andrew Geddes, *The politics of migration and immigration in Europe*, Sage Publications, London, 2016.

служби, међу мигрантима који долазе, 10-15 % могу бити потенцијални екстремисти. Многобројни терористички напади који су се догодили у последњих пар година на европском тлу, несумњиво показују да терористи долазе из редова новопридошних миграната или чак из редова припадника друге или треће генерације миграната, што несумњиво указује на проблем са интеграцијом. Тероризам који потреса савремену Европу и читав свет је углавном религијски фундиран, тј. заснива се на идеологији “дихадизма”,²⁾ која имплицира виолентну интерпретацију исламске религије. Наравно да свака религија може бити искоришћена у политичке сврхе, инструментализована и злоупотребљена (не само ислам), али је данас најевидентнија експанзија исламистички фундираног тероризма и екстремизма.

Долазак миграната са собом повлачи опасност од ескалације исламистички мотивисаног екстремизма али узрокује и јачање екстремне деснице. Заправо, успон десничарског екстремизма и осталих антисистемских политичких снага у Европи је непосредно повезан са успоном исламистичког екстремизма. Једна врста екстремизма узрокује другу врсту екстремизма и то је неписано правило у друштвеним односима.³⁾ Екстремни десничари познати по заштитном, вигилантистичком принципу, у мигрантима муслиманске вероисповести виде вишеструку опасност. Најпре, то је страх од угрожавања хришћанског европског идентитета, културе и система вредности, као и страх од безбедносних проблема које са собом носе савремене миграције. Све то доводи до јачања националних држава, посебних националних идентитета који егзистирају унутар европског идентитета,⁴⁾ чиме се обесмишљава ЕУ као надржавна творевина и отвара питање евроскептицизма, као

2) Битно је направити дистинкцију између појма “дихада” и “дихадизма”. Док први не мора нужно кореспондирати са ратом и насиљем, већ може представљати и тежњу за сопственим усавршавањем и напредовањем у позитивним контексту, други је заснован на идеолошкој интерпретацији ислама, чији је основни циљ вођење “светог рата” против “неверника”. Више о томе видети у: Драган Симеуновић, “Одређење екстремизма из угла теорије политике”, *Српска политичка мисао*, 2009, бр. 2, стр. 11-29. или у Марија Ђорић, *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Удружење Наука и друштво Србије, Београд, 2014. стр. 209.

3) Више о односу међу различитим врстама екстремизма видети у: Марија Ђорић, „Теоријско одређење екстремизма“, *Култура полиса*, 2012, бр. 17, стр. 45-63.

4) Више о проблему идентитета видети у: Момчило Суботић, “Српски национални идентитет: историјски и савремени изазови”, *Политичка ревија*, бр. 3, 2011, стр. 1-34.

и будућности опстанка Европе.⁵⁾ Европа за сада нема јединствен одговор на мигрантску кризу, јер се свака држава понаособ води заштитом својих националних интереса.

1. МИГРАЦИЈЕ И МИГРАНТСКА КРИЗА У САВРЕМЕНОЈ ЕВРОПИ

Данашња Европа се налази пред великим изазовом – мигрантском кризом, коју многи с правом називају новом “сеобом народа”. Појам кризе се може оквалификовати као нека врста антипода хармонији, нормалности или препрека уобичајеном функционисању. У античком добу криза (од грчке речи *crisis*) је означавала пресуду или одлуку, тј. пресудни тренутак који би одлучивао о даљем развоју неке ситуације или појаве.⁶⁾ Етимологија речи, као и постојећа пракса, указују да криза кореспондира са хаосом, и немиром, нарушавајући равнотежу и стабилност у друштву. Због тога је свака врста кризе (укључујући и мигрантску кризу), непожељна појава.

Када је реч о савременој мигрантској кризи, она је последица два значајна политичка догађаја – Арапског пролећа и ратова који се тренутно одвијају на простору Блиског истока (посебно се мисли на рат у Сирији). Иначе, миграције, као саставни део човекове историје углавном настају захваљујући демографској експлозији, социјалном инжењерингу и ратовима.⁷⁾ Оно што је предиспонирало савремене миграције, па самим тим и мигрантску кризу, јесу војне интервенције и нестабилна политичка ситуација која је својствена подручју блискоисточних земаља. Европа има проблем што су 6 од 10 миграната који дођу на њену територију економски мигранти, док су остали ратне избеглице,⁸⁾ које би требало да имају приоритет.⁹⁾

5) Ово питање је начето “брегзитом”, а чини се да ће се у будућности и даље интензивирати и у осталим чланицама Европске уније.

6) Жељко Мојсиловић, Управљање талачким кризама, Иновациони центар Факултета безбедности Универзитета у Београду, Београд, 2014, стр. 17.

7) Симеуновић Драган, “Миграције као узрок политичких аномалија у Европи”, *Безбедност, наука, полиција*, 2015, бр. 3, стр. 10.

8) Више о том проблему видети: Јелена Тодоровић, „Политика азила у Европској унији“, *Политичка ревија*, бр.1, 2010, стр. 357-374.

9) <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/six-out-of-10-migrants-to-europe-come-for-economic-reasons-and-are-not-refugees-eu-vice-president-a6836306.html>, 01.02.2017.

Према статистичким подацима Међународне организације за миграције (ИОМ), укупан број миграната који је дошао у Европу до краја 2016. је 387.739, што је знатно мање у односу на претходну годину, када је та цифра износила 1.046 599 људи.¹⁰⁾

Само у периоду од 12. јануара до 8. фебруара у Европу је пристигло 11.233 миграната, од тога 11.169 преко мора, док је њих 64 дошло копненим путем.¹¹⁾ Прве европске земље “на удару миграната” су Италија, Грчка и Бугарска. Тренутно се у Грчкој и на територији западног Балкана, налази 74.909 миграната, док се број новопридошлих миграната на територији Грчке повећао за 59%, од потписивања споразума између ЕУ и Турске.¹²⁾

И док су се друге земље браниле од “најезде” миграната бодљикавим жицама, зидовима и различитим законским одредбама, Србија је широм отворила своја врата и показала људску димензију, која се често заборавља у кризним временима. Аутор овога текста дубоко верује да је Србија показала много већу саосећајност и хуманост према мигрантима у односу на знатно богатије земље ЕУ, које нам стално спочитавају лекције о демократији¹³⁾ и људским правима, управо из разлога што смо и ми сами један “избеглички народ”, који се вековима кретао у одређеном радијусу, повлачећи се пред многобројним недаћама.¹⁴⁾

Да је Европа разједињена и да нема одговарајући план за решење постојеће мигрантске кризе указује низ догађаја. Првенствено ту су земље Вишеградске групе¹⁵⁾ које су одлучно рекле “не” европским квотама за прихват миграната, док пак, Немачка и даље игра политику “отворених врата”, што утиче на јачање њене екстремне деснице. Немачка се суочила са “сукобом цивилизација”, тј. система вредности¹⁶⁾ различитих култура у време дочека Нове

10) http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf, 18.02.2017.

11) http://migration.iom.int/docs/Mediterranean_Flows_Compilation_Report_No2_9_February_2017.pdf, 17.02.2017.

12) Споразум потписан 18. марта 2016. године (а ступио на снагу 20. марта) предвиђа да се сви илегални мигранти из Грчке пребаце у Турску, која ће потом, слати мигранте у неку од земаља ЕУ.

13) Више о изазовима демократије у 21. веку видети у: Миша Стојадиновић, “Демократија у XXI веку”, *Политичка ревија*, бр. 1, 2010, стр. 147-164.

14) Тренутно се у Србији налази 7.500 миграната, који су у нашој земљи “заглављени” на путу до ЕУ. <http://www.iom.int/news/serbias-migrant-reception-capacity-under-strain-numbers-rise-weather-worsens>, 17.02.2017.

15) Чешка, Словачка, Мађарска и Пољска.

16) Више о демократским вредностима видети у: Петар Матић, Ђорђе Стојановић, “Политичка подршка и утемељење демократских вредности”, *Српска политичка*

године, када је на десетине миграната сексуално узнемиравало¹⁷⁾ жене на улицама.

Са друге стране, покушај да се криза реши потписивањем контроверзног споразума са Турском, није уродио плодом. Наиме, Европа је донела одлуку да сличан споразум потпише почетком 2017. године и са Либијом, иако је ова земља на крхким ногама после политичких сукоба и војне интервенције. Реч је о Декларацији о заустављању илегалних миграција на средоземној рути, која предвиђа увежбавање припадника либијске обалске страже у циљу сузбијања кријумчарења, а од свега је најважније то што се планира успостављање прихватних центара за избеглице у Либији, под окриљем УНХЦР-а. Овај план се показао јаловим, тим пре што је Мустафа Ал Барун, градоначелник северног Либијског града Зинтана¹⁸⁾ истакао да је неприхватљиво да Либија решава европске проблеме.¹⁹⁾ Реално, нелогично је очекивати да Либија или било која друга земља сноси последице за проблеме који су настали након војних интервенција на просторима Сирије, Ирака и осталих земаља Блиског истока и северне Африке. ЕУ мисли да се мигрантска криза може решити новцем који обећава, али који не даје. Такође треба имати у виду да Либија није јединствена и целовита земља. Она има владу под командом Фајеза Ал Сераја (Fayez Al-Seraj), али и владу “националног спаса” на челу са Ал Гхвалаом (Kalifa Al-Ghwala), док значајним делом земље управља генерал Либијске народне армије Калифа Хафтар (Kalif Naftar). У таквој констелацији политичких дешавања, тешко је очекивати да Либија помогне себи, а камоли Европској унији, а наравно треба поставити и питање безбедности миграната који би били смештени у ову нестабилну државу.

Имајући у виду ове европске мере о спречавању даљег прихвата миграната, долазимо до поприлично парадоксалне ситуације. Док се са једне стране организују протести у Америци и широм

мисао, бр. 3, 2011, стр. 205-222.

- 17) У Шведском граду Калмару су грађани самоиницијативно формирали “женске патроле”. Реч је о групама које патролирају јавним базенима, како би спречиле сексуално узнемиравање које мигранти спроводе над Швеђанкама. Овај град који има око 36.000 становника, примио је 6.000 миграната. <http://prvi.tv/svijet/seksualno-uznemiravanje-zenska-patrola-stiti-zene-od-migranata/58487>, 16.02.2017.
- 18) Ово је једн од највећих градова на северу земље у којем се тренутно налази око 20.000 миграната.
- 19) <https://www.logicno.com/politika/farsa-na-malti-eu-se-prerano-hvalila-sporazumom-izbjeglicama-s-libijom.html>, 15.02.2017.

Европе против уредбе којом председник Доналд Трамп забрањује улазак мигрантима оних земаља на чијим просторима цветају рат и тероризам, ЕУ такође спроводи забрану проласка истим тим мигрантима, штитећи своје границе.²⁰⁾

Ако погледамо истини у очи, видећемо да су мигранти углавном непожељни свима. То су несрећни људи који беже пред ратом спасавајући голе животе и који имају идентично право као и сваки други Европљанин или Американац да сањају сан о бољој будућности без рата, патње и убијања. Међутим, опште је познато да су још чланови терористичке организације “Исламска држава” нагостили како ће се међу мигрантима инфилтрирати 500.000 екстремиста који ће изнутра девастирати Европу, док је много пре тога Гадафи тврдио како ће након рата у Либији, Медитеран постати “море хаоса”.²¹⁾

У овом тренутку једини интерес за прихват миграната има Немачка, и он је искључиво економске природе. Чињеница је да је просечан становник ЕУ све старији (42,4 године старости), а тиме је посебно погођена Немачка привреда.²²⁾ Европској унији је потребна млада радна снага, која ће наставити процес производње, а то се може остварити доласком миграната. Мислимо да је ЕУ заборавила да постави неколико круцијалних питања када је искључиво економским прорачунима утврдила да су за њену привреду једини спас мигранти са Блиског истока.²³⁾ На економију једне земље превасходно утиче политичка стабилност и безбедносни аспекти, те не верујемо да ће муслиманско становништво које се претежно налази у редовима миграната, бити спремно да се интегрише у европски систем вредности, о чему сведоче тзв. “no go” зоне²⁴⁾ широм Европе. Такође се мора водити рачуна и о

20) О томе сведоче споразуми са Турском и Либијом.

21) <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2958517/The-Mediterranean-sea-chaos-Gaddafi-s-chilling-prophecy-interview-ISIS-threatens-send-500-000-migrants-Europe-psychological-weapon-bombed.html>, 18.02.2017.

22) У Немачкој, по статистикама Еуростата, 13,2 % становништва чине млади, што је најнижи просек у Европи. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing, 11.02.2017.

23) Можда би много једноставније било за Немачку да је позвала мигранте из југоисточне Европе који се лакше могу интегрисати у њен систем, што је досадашња пракса показала.

24) Реч је о зонама које представљају врсту гета у којима живе мигранти друге или треће генерације, у којима више приступ није могућ чак ни полицији тих земаља. Овакве зоне се могу наћи у Белгији, Француској итд.

промени демографске структуре, која ће доласком муслиманског становништва предиспонирати демографску експлозију, а која ће условити и промену европског система вредности који се вековима градио на три суштинска принципа: грчка филозофија, римско право и хришћанска религија. Имајући у виду да се у Немачкој и Француској већ сада у појединим градовима примењују паралелни правни системи у којима се користи и Шеријат за решавање породичног права, није тешко закључити да је ово не само мигрантска криза која потреса Европу, већ и криза система вредности која је увелико у најави. Како једна ствар повлачи другу, променом културолошке, демографске, религијске и правне основе, Европа ће временом бити принуђена да мења и политички систем, што ће представљати велики тектонски покрет за савремено човечанство.

2. ИСЛАМИСТИЧКИ И ДЕСНИЧАРСКИ ЕКСТРЕМИЗАМ У ЕВРОПИ

Основна претпоставка од које полази овај рад јесте да је савремена мигрантска криза генератор десничарског и исламистичког екстремизма. Сматрамо да је појачано деловање исламистичких екстремиста, услед масовног кретања становништва са простора Блиског истока и северне Африке, резултирало одговором у виду екстремне деснице.

Ако погледамо статистику Еуропола, највећи безбедносни проблем за Европу у овом тренутку јесте тзв. цихадистички тероризам и повратак бораца са ратом захваћених подручја Блиског истока и северне Африке.²⁵⁾ Резултати истраживања Института за економију и мир објављени 16. новембра 2016. године су показали да је смртност од тероризма повећана за 650 % у земљама чланицама ОЕСД.²⁶⁾

Идеологија исламистички фундираног екстремизма је заснована на виолентној интерпретацији ислама. Данас се лице исламистичког екстремизма (и тероризма) најексплицитније види у деловању “Исламске државе”²⁷⁾ која представља опасност по

25) <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/terrorism>, 10.02.2017.

26) <http://www.prnewswire.com/news-releases/2016-global-terrorism-index-650-increase-in-deaths-from-terrorism-amongst-oecd-member-countries-601410195.html>, 12.02.2017.

27) Поред овог, постоје многобројни називи и скраћенице које се користе попут ИСИС, ИСИЛ, ИД, а данас се посебно инсистира на коришћењу акронима ДАЕШ (DAESH), који представља погрдан назив за ову терористичку организацију.

глобалну безбедност. Терористички напади који су се одиграли током 2015. и 2016. године у Француској, Немачкој, Белгији, Великој Британији и другим европским земљама су претежно били организовани или пак, инспирисани идеологијом “Исламске државе”. Суштински, борба против “Исламске државе” није само борба против терористичке организације, већ је нешто много више – то је борба против “запаљиве” идеје која је за веома кратко време постала популарна широм света.

Иако се заснива на радикалном исламу, идеологија “Исламске државе” је спремна да користи иновативне технике и технологије за ширење пропаганде, попут интернета²⁸⁾, друштвених мрежа²⁹⁾, итд. Управо због тога, потенцијалном екстремисти више није нужно да дође у непосредан контакт са члановима терористичке организације или да прође обуку у терористичким камповима. Довољно је да се, вођен фатвама ауторитета, одлучи за самостални напад, користећи при том, различита средства. Некада су се терористички напади извршавали углавном експлозивом, док су данас средства извршења разнолика, па тако терористи користе, хладно оружје, сатаре, ножеве исл., а познато је да су у последњим нападима употребљавали и камионе и аутомобиле, којима су бесомучно газили све што се нађе на њиховом путу.

Анализирајући методе и средства савременог исламистичког екстремизма, битно је нагласити да “Исламска држава” све више користи самоубице, које су пре тога добро припремљене, верујући да умирањем за веру, постају шехиди.³⁰⁾ Све присутније у самоубилачким нападима су жене, које су неупадљивије и мање сумњиве безбедносним службама.

Исламистички мотивисани екстремисти на тлу Европе се данас могу поделити на две групе:

1. Прву групу чине они екстремисти који су припадници друге или треће генерације миграната, који се нису интегрисали у европски вредносни и правни систем и који су често третирани као “грађани другог реда”. Тако исфрустрирани својим статусом

28) У неколико наврата терористи су пред извршење напада полагали заклетву Ал Бгдадију (вођи и емиру “Исламске државе”) путем интернета.

29) Посебно је твитер (twitter) популарно средство комуникације међу припадницима ове терористичке организације. Иначе, у неким од последњих терористичких акција коришћене су и компјутерске игре као средство комуникације.

30) Мученици који одлазе у рај.

у друштву које не перципирају као своје, већ као непријатељско, лако се радикализују и постају терористи.

2. У другу групу исламистички фундираних екстремиста спадају новопридошли мигранти³¹⁾ (углавном са простора Блиског истока и северне Африке) који су се инфилтрирали са намером да изврше нападе у знак освете за оно што је “западни човек” урадио њиховој земљи.

Као одговор на екстремизам исламистичке религијске провенијенције, настаје екстремна десница. Она се може јавити у различитим појавним варијантама почевши од отворено неофашистичких група, покрета и организација, па све до антисистемских снага и популистичких покрета. Као по некој закономерности, тамо где је притисак миграната најјачи, расте и развија се десничарски екстремизам³²⁾. Стога није ни чудо што данас имамо све већу популарност “тврде” деснице у Немачкој, Француској, Великој Британији, Скандинавији, Мађарској итд.

Екстремна десница је веома аморфан и комплексан феномен и можемо је одредити као “понашање и мишљење на граници дозвољеног са тенденцијом да се та граница пређе, својствено покретима, групама и организацијама (ређе појединцима) које се служе наци-фашистичким средствима и методима у остваривању „великих“ циљева. У зависности од врсте колективитета којем припадају, десничари се боре за супремацију неке групе, нације, расе или религије, ниподаштавајући све оно што се разликује од њиховог система вредности”³³⁾

Својство екстремне деснице јесте да “цвета” у условима великих друштвених криза, као што је било непосредно пре почетка Другог светског рата, или рецимо данас у условима мигрантске кризе. Екстремни десничари увек гледају заштитнички на колективитет коме припадају (нацију, расу, религијску групу), те стога често и употребљавају виолентне методе, са циљем заштите свог колективитета. У контексту савремених дешавања која се тичу мигрантске кризе, десничари гледају на мигранте као на велики економски, религијски, социјални, а пре свега безбедносни про-

31) Ово се не односи на све мигранте, већ само на појединце који су се радикализовали.

32) Више о проблемима одређења екстремизма видети: Душан Достанић, “Одређење екстремизма - проблеми и недоумице”, *Српска политичка мисао*, бр.2, 2013, стр. 75-92.

33) Марија Ђорић, *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Удружење Наука и друштво Србије, Београд, 2014, стр. 134-135.

блем. Стога није ни чудо што су многи прихватни центри у Француској и Немачкој били каменовани или запаљени од стране ових екстремиста.

Тако на пример, у Немачкој данас има према неформалним подацима, око 10.000 регистрованих неонациста.³⁴⁾ Једна од најозлоглашенијих екстремистичких група носи назив *Националсоцијалистичко подземље* (NSU), која је активно деловала у прошлости и чија је мржња била усмерена, пре свега, према мигрантима које су ликвидирали. Након хапшења ове групе, немачка власт је одлучила да направи регистар неонацистичких организација, и то по угледу на регистар који су Американци правили када је реч о терористичким организацијама након напада 11. септембра 2001. године. У Немачкој од неонацистичких група можемо издвојити *Аутономне националисте*, *Покрет отпора јужног Бранденбурга*, *Младе викинге*, *Бесмртне* итд. Такође не треба изоставити и интернационалну неонацистичку мрежу “Крв и част” која је веома активна и у Немачкој.

Међутим, много већи “пролаз” код јавности има ПЕГИДА³⁵⁾ (*Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes*) која своје деловање заснива на антиисламизму. ПЕГИДА је организовала више протестних скупова и то не само у Немачкој, већ и у околним земљама.

Када је реч о Француској, она је пред великим изазовима, с обзиром да је чекају председнички избори током 2017. на којима је један од главних кандидата десничарски настројена Марин Ле Пен. *Национални фронт* више није странка искључиво антисемитистичке оријентације, јер је Марин Ле Пен унела елементе квази-демократије, опрезно користећи политички вокабулар и пажљиво бирајући своје сараднике.³⁶⁾ Заправо, овде није више реч о екстремно десничарској партији, већ би било боље оквалификовати *Национални фронт* као антисистемску снагу. Чини се да је Француска жељна великих промена, што и није чудо, с обзиром да је она била једна од најугроженијих држава ЕУ током последњих година, када је реч о терористичким нападима, за које су одговорност пре-

34) Исто.

35) Пегида је настала 2014. године као реакција на мигрантску кризу.

36) Ле Пенова данас сарађује са хомосексуалцима, а у председничкој кампањи је ангажовала и Французе који су афричког и арапског порекла.

узимали цихадисти. Савремена екстремна десница у Француској је, пре свега, евроскептична, исламофобична и антиглобалистичка.

Антиглобализам је вредност која се може готово срести код већине екстремних десничара. Оно што највише смета екстремистима десничарске вредносне оријентације јесте денационализација и десуверенизација за коју се толико залаже глобализам као пратећа идеологија глобализације.³⁷⁾ Упоредо са антиглобализмом, екстремни десничари су и евроскептични, и то са циљем окретања националној држави. Иако је глобализација претендовала да створи “свет без граница” у коме ће се лакше кретати људи, роба и капитал, мигрантска криза је показала да се свака нација повлачи унутар својих граница када се осећа несигурно. То је сасвим природан моменат који можемо срести и код животиња које се повлаче у своја склоништа када наиђе опасност.³⁸⁾

Миграције су избациле на површину још један елемент екстремно десничарске идеологије који се интензивира у условима друштвених криза. Реч је о ксенофобији која представља страх од непознатог и различитог. Доласком миграната који су потпуно другачије културе, расе и религије, створио се страх да би они могли угрозити “уљуљкану” Европу.

Мигрантска криза је предодредила многе друге догађаје који су уздрмали читаву Европу и свет, а то је свакако и излазак Британије из Европске уније, познатији као “брегзит”. Како год гледали на узроке “брегзита”, не можемо пренебрегнути чињеницу, да је он консенквенца миграција. Наиме, Британци су у овим кризним временима одлучили да се окрену сами себи, што је и природна реакција, када је реч о страху за егзистенцију. Ни ова земља није поштеђена екстремне деснице у којој већ дужи низ година постоји велики утицај неонацистичке пропаганде на интернету захваљујући групама *Combat 18* и *Blood and Honour*, које имају поборнике широм света.

37) Док је глобализација процес, глобализам представља идеологију коју можемо одредити као “неолиберализам на задатку”. Више о томе у: Драган Симеуновић, *Нација и глобализација*, Зограф, Ниш, 2009.

38) Konrad Lorenz, *On Aggression*, Routledge, London and New York, 2005.

3. ЗАВРШНА РАЗМИШЉАЊА

Савремена мигрантска криза је генерисала исламистички фундиран екстремизам, који је пак, узроковао појаву екстремне деснице. Неколико је разлога зашто је то тако:

1. Доласком миграната интензивирани су идеологија џихадизма, јер се међу њима налазе и они појединци који су се радикализовали на ратиштима и који су спремни да се освете западној цивилизацији за војне интервенције на тлу Блиског истока.

2. Екстремна десница јача у условима великих друштвених криза, претендујући да штити све оне колективитете који су јој битни. Стога, видећи опасност у екстремном исламу, она бива антиисламистички и вигиланстички оријентисана, што се манифестује њеним разним формама, почевши од антисистемских снага, па све до отвореног неонацизма и неофашизма.

3. Европска унија је неспремно и наивно дочекала велики мигрантски талас, без икаквог плана који би укључивао мирно управљање кризама. То што покушава новцем да реши мигрантску кризу, додатном заштитом граница, правећи споразуме са Турском и Либијом, до сада није дало позитивне резултате.

4. Тврдња економиста да ће доласком мигранта бити ојачана привреда ЕУ (пре свега Немачке) је само недоказана претпоставка, јер овакве прогнозе заборављају фактор интеграције миграната, различитост у културном и религијском смислу речи и најважније – безбедносне последице миграција.

На крају можемо закључити да су миграције саставни део историје човечанства, као и то да је велика разлика између добровољних и принудних миграција. У првима човек углавном покушава да оствари своје снове, а у другима покушава да преживи. Због тога Европа треба да нађе меру између хуманости према мигрантима и заштите својих националних интереса.

Савремене миграције су последица војних интервенција и вештачки изазваних револуција на тлу, ионако турског, Блиског истока. Због тога би било добро да понекад решавамо последице, а не узроке. Престанком ратних дејстава и пре свега, уништењем “Исламске државе” као терористичке организације, смањиће се динамика миграционих кретања али је за то потребан међународни консензус који је у овом тренутку тешко остварив, с обзиром да се

велике силе које диктирају правила светских дешавања, увек воде својим националним интересима, који су по правилу међусобно супротстављени.

ЛИТЕРАТУРА

- Достанић Душан, “Одређење екстремизма - проблеми и недоумице”, *Српска политичка мисао*, бр. 2, Институт за политичке студије, Београд, 2013.
- Ђорџић Марија, „Теоријско одређење екстремизма“, *Култура полиса*, 17, 2012.
- Ђорџић Марија, *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Удружење Наука и друштво Србије, Београд, 2014.
- Матић Петар, Стојановић Ђорђе, “Политичка подршка и утемељење демократских вредности”, *Српска политичка мисао*, бр. 3, Институт за политичке студије, Београд, 2011.
- Мојсиловић Жељко, *Управљање талачким кризама*, Иновациони центар Факултета безбедности Универзитета у Београду, Београд, 2014.
- Симеуновић Драган, “Миграције као узрок политичких аномалија у Европи”, *Безбедност, наука, полиција*, бр. 3, 2015.
- Симеуновић Драган, “Одређење екстремизма из угла теорије политике”, *Српска политичка мисао*, бр. 2, Институт за политичке студије, Београд, 2009.
- Симеуновић Драган, *Нација и глобализација*, Зограф, Ниш, 2009.
- Стојадиновић Миша, “Демократија у XXI веку”, *Политичка ревија*, бр. 1, Институт за политичке студије, Београд, 2010.
- Суботић Момчило, “Српски национални идентитет: историјски и савремени изазови”, *Политичка ревија*, бр. 3, Институт за политичке студије, Београд, 2011.
- Јелена Тодоровић, „Политика азила у Европској унији“, *Политичка ревија*, бр. 1, Институт за политичке студије, Београд, 2010.
- Artal-Tur Andres, Giovanni Peri, Francisco Requena-Silvente, *The socio-economic impact of migration flows: effects on trade, remittances, output, and the labour market*, Springer, Cham, 2014.
- Geddes Andrew, *The politics of migration and immigration in Europe*, Sage Publications, London, 2016.
- Lorenz Konrad, *On Aggression*, Routledge, London and New York, 2005.
- http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf
- http://migration.iom.int/docs/Mediterranean_Flows_Compilation_Report_No2_9_February_2017.pdf
- <http://www.iom.int/news/serbias-migrant-reception-capacity-under-strain-numbers-rise-weather-worsens>

- <https://www.logicno.com/politika/farsa-na-malti-eu-se-prerano-hvalila-sporazumom-o-izbjeglicama-s-libijom.html>
- <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2958517/The-Mediterranean-sea-chaos-Gaddafi-s-chilling-prophecy-interview-ISIS-threatens-send-500-000-migrants-Europe-psychological-weapon-bombed.html>
- http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing
- <http://www.prnewswire.com/news-releases/2016-global-terrorism-index-650-increase-in-deaths-from-terrorism-amongst-oecd-member-countries-601410195.html>
- <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/six-out-of-10-migrants-to-europe-come-for-economic-reasons-and-are-not-refugees-eu-vice-president-a6836306.html>

Marija Djoric

MIGRATION CRISIS AS A GENERATOR OF RIGHT-WING AND ISLAMIST MOTIVATED EXTREMISM IN EUROPE

Resume

The subject of this research is the migration crisis, which predisposed the emergence of Islamist and right-wing extremism. The main hypothesis stated by this author is that contemporary migrations from the Middle Eastern region have intensified the activity of Islamic-funded extremists. As a response to strengthening of extremism, emerges right-wing extremism, which is at its highest level since the end of the World War II.

Method of comparative analysis is used for researching characteristics of both these types of extremism, and thus the author comes to a conclusion that any type of social crisis (in this case, the migration crisis) favors extremist political options, since it offers “easy solutions” in “difficult times”.

Even though, as estimated by numerous economic experts, arrival of a great number of migrants to Europe has provided the European region with certain economic benefits, some other aspects following migration that are linked to issues such as terrorism, extremism, crime, etc., are often being forgotten.

The additional problem with solving the migrant crisis is the following dilemma – How to solve migrant crisis but not undermine human rights and thereto maintain security? Nevertheless, it seems that security will win the race between security and human rights. The aim of this paper is to indicate how contemporary migrations are the generator of political extremism and to examine the characteristics of the European extreme right.

Key words: migrations, migration crisis, extremism, terrorism, right-wing terrorism, right-wing, Islamic extremism, EU, violence.